

Katedra sociální a kulturní antropologie
Filosofická fakulta, Univerzita Pardubice
POSUDEK VEDOUCÍHO DIPLOMOVÉ PRÁCE

TÉMA: Čeští konvertité k islámu v současnosti

AUTOR: Bc. Hicl Pavel

VEDOUCÍ DP: PhDr. Adam Horálek, Ph.D.

Předložená diplomová práce Pavla Hicla navazuje na jeho bakalářskou práci. I v této práci se věnuje konvertitům k islámu, avšak se zaměřením na dobu pandemie Covid-19. Tento fakt není obsažen v názvu práce, ale tvoří jednu ze dvou výzkumných otázek autora. Práce je rozdělena do dvou částí – teoretické a praktické, přičemž teoretická tvoří dvě třetiny textového korpusu. Přes svůj rozsah působí práce na první pohled nedodělaně či jako ušitá rychlou jehlou. Při čtení práce si čtenář připadá jako na sinusoidě, kdy moc pěkná kapitola je vystřídána velmi nedodělanou pasáží. Nejedná se jen o nedodělavky v podobě stylistických či gramatických nedostatků, ale také obsahového významu jednotlivých částí. Hned v úvodu se čtenář zarazí na tím, že práce se týká „můžu, tak i žen“, „či historie samotná historie“ či „jsou využity metody meto“ (s. 9-10). Samozřejmě to přiměje čtenáře k tomu, že je hned od počátku na tyto „nedodělavky“ patřičně zaměřený.

Teoretická část tvoří většinu textu, přibližně dvě třetiny. Je rozdělena na kapitolu věnovanou sociálnímu konstruktivismu, antropologii konverze a islámu v Česku a během pandemie Covid-19. Umím si představit, že tato kapitola je o dobrých 20 normostran kratší, protože z velké části se jedná o poměrně rozsáhlé převyprávění autorů Bergera a Luckmana, Goorena či Streiba. Každému z těchto autorů je „věnována“ jedna kapitola, aniž by v rámci této kapitoly byla jakkoliv příslušná teorie či informace podrobena kritice či srovnání s dalšími autory. Text sice na jednu stranu působí erudovaně a velmi obsažně, na druhou stranu ale také jako jen lepší referát o knížkách a autorech. Kritická analýza teorií či jejich hlubší kritika, interpretace či srovnání v textu chybí. Stylisticky jsou ale tyto pasáže obecně čtivé, jen jsem přemýšlel, v čem je přidaná hodnota takto obsáhle jednotlivé teoretické přístupy bez analýzy či kritiky přepisovat. V případě kapitoly 1.1.2 je navíc trochu zarážející, že autor cituje až na konci celé kapitoly, přitom z textu nepřímo vyplývá, že čerpá ze dvou zdrojů, ale jen jeden uvádí (anebo to není jednoznačné z textu). Hned následující kapitola 1.1.3 je jedním dlouhým odstavcem přes tři strany, který je tak trochu dadaistickým tokem myšlenek.

Kapitola 1.1.5 se snaží přes primární a sekundární socializaci nahlížet konverzi. Přestože je tok myšlenek správný, určitě by se totéž dalo říci i na třetině rozsahu textu, což je dáno opětovnou reiterací autorů Bergera a Luckmana. Antropologie konverze je zajímavým čtením, kde autor diskutuje Anthonyho Wallace, Roberta Berkhofera a další. Jedná se o pěkně zpracovaný text, ale ve výsledku jde o převyprávění obsahu jedné knihy od Goorena. V celém asi desetistránkovém textu není jediný přínos

autora formou kritického přístupu, srovnání s jinou literaturou či jiné proaktivní uchopení (s výjimkou dvou poznámek pod čarou, kde autor něco svého a další zdroj přidává). Smyslem diplomové práce by nemělo být sepsání dobrého referátu z knihy, ale prokázat kritické myšlení a schopnost přicházet s novými tématy. To tato kapitola nepřináší, byť bylo pro mě samotného zajímavé si ji přečíst (ale jaký by byl rozdíl od situace, kdy bych si přečetl originál? V čem je tedy přidaná hodnota? Ani v závěru se nedozvídáme nějaké konkrétní argumenty autora, ale jen ty od citovaného zdroje).

Následující kapitola věnovaná konverzi k islámu je zajímavá, ale na rozdíl od předchozích zdlouhavých a obecných kapitol příliš stručná a nerozvinutá. Přitom zde se nabízelo hodně prostoru pro antropologii konverze, resp. chápání konverze ex post, jak autor popisuje, tedy zamyšlení nad tím, jaký je rozdíl mezi představou o konverzi a intencemi ke konverzi (intencionalismus vs hermeneutika konverze z pohledu konvertity). Následná kapitola o dekonverzi sice naznačuje jistou míru diskursu hned na počátku, ale ve výsledku je to opět jeden autor, kterého autor převypravuje (v tomto případě Streib). Kapitoly 1.3 a 1.4 jsou zajímavé a již naplňují podstatu diskurzivní analýzy. Výjimku tvoří kapitola 1.4.1 věnovaná statistice Covid-19, jejíž smysl jsem z textu nepochopil.

V podkapitole 1.4.3 jsou mnohá tvrzení, která jsou sice celospolečensky běžně opakovaná, ale nelze je jako fakt brát. Informace o konspiračních teoriích ohledně původu Covid-19 by měly být také citovány (odkazovány), rozhodně ale není pravda, že od španělské chřipky to byla první pandemie, takže naši prarodiče se s ničím takovým nesetkali (viz Hongkongská chřipka v letech 1968-69, která postihla i Československo a vedla i k zavedení roušek). Je to možná jen formulační neobratnost, ale chci tím poukázat na fakt, že autor často sklouzává k příliš ležérnímu stylu bez potřebných argumentačních opor. Na druhou stranu nutno podotknout, že následný výklad ve vztahu k abrahámovským vírám je pěkný a nosný.

Praktická část práce je postavena na čtyřech informantech a ve srovnání s teoretickou částí je rozsahem poloviční. Metodologicky, eticky, reflexivně a pozičně je terén dobře uchopen. Respondenti jsou dobře představeni. Nicméně ve srovnání s rozsahem teoretické diskuse považují míru elaborace rozhovorů za nedostačující. Příběhy samotné jsou pěkné a i rozdělení výpovědí do sekcí podle témat diskuse je přehledné. Jedná se ale opět spíše o převyprávění jejich výpovědí. Spíše bych uvítal přímé citace z rozhovorů doplněné kritickým komentářem, tedy propojením s teoretickým rámcem práce. Takto působí praktická část jako zcela oddělená a nepropojená s teorií.

Po formální stránce mám z práce velmi ambivalentní pocity. Na jedné straně autor prokazuje schopnost formulovat hlubší myšlenky a z textu je patrná obratnost v tématu, na straně druhé jsou iritující zbytečné nedostatky. V celém textu autor špatně cituje ve vztahu ke katederní směrnici (tečka až za citací, několikrát upozorňováno, nikdy nereflextováno), a i když se jedná o maličkost formálního charakteru, je to chyba. V syntaxi pak nejvíce překáží nesmírně časté chyby v užívání čárek v souvětích, které narušují a místy i znehodnocují jinak čtivý text.

Práce byla předložena k obhajobě bez souhlasu vedoucího. Množství výtek, které při poslední korektuře byly vzneseny, bylo zapracováno. Nicméně stále práce vykazuje značné nedostatky formálního i obsahového charakteru. Je to zbytečné a smutné, protože z textu je patrné, že autor má na mnohem víc. Je vidět, jak velké ambice z počátku práce na diplomce, reprezentované přehnaně rozsáhlými a detailními výpisky jednotlivých teoretických konceptů, končí poměrně skromnými a narychlo šitými pasážemi na konci práce (úvod, závěr, téměř celá praktická část). Potenciál práce i autora nebyl využit.

I přes veškerou kritiku uvedenou výše považuji práci za obhajitelnou, avšak s ohledem na množství nedostatků nemohu navrhnout lepší hodnocení než E.

V Praze dne 19. 5. 2024

PhDr. Adam Horálek, Ph.D.